Kaip sugauti motyvaciją?
Arba: kas skatina norą mokytis?

Pedagogai ir psichologai pastebi, kad dabartiniai vaikai vis ankstesniame amžiuje praranda norą eiti į mokyklą. Kaip prie savo vaiko mokymosi motyvacijos skatinimo galėtų prisidėti tėvai? Pirmiausiai reikėtų suprasti, kas gi skatina vaiką gerai mokytis. Mokymosi motyvacija ypač susijusi su tuo, ar mokinys jaučia atsakomybę pats už save. Tėvai nepajėgūs priversti jo iš tikrųjų kuo nors domėtis. Jie tik gali atkreipti dėmesį į individualius vaiko gebėjimus bei padėti juos visokeriopai ugdytis.

Vaikas turėtų suprasti, kad mokytis reikės jam. Nuo pirmos iki penktos klasės mokiniai gyvena pagal nuostatą, kad į mokyklą tiesiog eiti reikia. Ten jiems smagu arba ne. Nuo 12 metų jau turi žinoti, kodėl eina. Kam to reikia? Kodėl turi mokytis?

Psichologai aiškina, jog motyvuoti būsimu rezultatu (įstojimu į universitetą, gerai apmokamu darbu) tinka tik vyresniųjų klasių mokinius. Sudominti tuos, kurie ką tik pradėjo lankyti mokyklą, galima tik pačiu mokymosi procesu Kiekvienas iš mūsų nori būti sėkmingas. Nesėkmės, jei jos byra viena po kitos, sukelia bejėgiškumo jausmą, o tai žlugdo pasitikėjimą savimi. Nereikia rodyti vaikui pirštu į kiekvieną jo klaidą, juo labiau lyginti jo su kitais vaikais. Lyginti galima tik su juo pačiu, koks jis buvo praeityje: akcentuoti, kokią pažangą jis padarė. Jeigu anksčiau jo diktante buvo 15 klaidų, o dabar - 10, tikrai yra už ką pagirti. Reikia pastebėti net pačius mažiausius pasiekimus. Mokymasis neįmanomas be teigiamų emocijų. Vaikui būtina kartkartėmis patirti pergalės jausmą: moksle, kūryboje ar sporte. Jausmas "Aš galiu" padės įveikti kliūtis. Ypač tose, srityse, kuriomis vaikas užsidegęs, tėvai turėtų reguliariai iškelti jo laimėjimus.

Mokytis yra labai sunku, kai atsiranda spragų. Jos susidaro bet kada. Nebūtinai tam reikia praleisti pamokas. Mokinys ir pamokoje gali nesuprasti dalyko, drovėtis mokytojo klausti. Blogiausia tai, kad natūraliai spraga didėja – pučiasi kaip burbulas ir tempiasi lyg uodega. Paprastai mokinys pats pasivyti jau negali. Tėvai turėtų tai pastebėti. Sėsti su vaiku ir aiškintis. Jeigu patys negali, reikėtų prašyti pedagogo pagalbos (juo labiau, kad mokykloje tokia galimybė yra). Negalima palikti spragų, nes joms atsiradus dingsta motyvacija. Kai nesupranti, ką mokaisi, tai tampa nepakeliama.

Verta žinoti: Mokslininkai nustatė, kad jaunesniojo amžiaus mokinukai nepriima kritikos. Jų smegenys reaguoja tik į pagyrimus. Nyderlandų mokslininkai, tyrinėję 8-9 metų vaikų smegenų aktyvumą, aptiko, kad tų smegenų zonų, kurios atsakingos už suvokimą, aktyvumas nesikeitė, kai vaiko darbas buvo kritikuojamas (pvz., "Šitas atsakymas neteisingas.") Šio amžiaus vaikai dar nesugeba mokytis iš savo klaidų. Tik nuo 12-13 metų paaugliai aiškiai suvokia informaciją apie jų klaidas bei nesėkmes ir gali pasidaryti išvadas iš savo negatyvios patirties.

Psichologai pastebi, kad tėvų klaida –nebendravimas su mokytojais. Ji atima abipusės komunikacijos galimybę. Nereikia laukti klasės susirinkimo, jei kyla kokių klausimų. Be to, mokytojas gali pasakyti, kokios spragos ir kuo galima padėti, o tėvai galės papasakoti, koks vaikas yra namuose, kas skatina, o kas mažina jo motyvaciją (vieniems reikia palaikymo, kitiems

griežtesnio žodžio). Nereiktų sakyti: ”Ir man šitas dalykas nesisekė” , arba “Ta matematika tokia sunki, kas gali ją suprasti”. Taip pateisinamas vaiko nenoras mokytis. Būna, kad tėvai užduoda klausimą, bet nesiklauso atsakymo. Paklausus vaiko, privalu jį ir išklausyti. Galima patiems imtis iniciatyvos ir pasipasakoti, kaip sekėsi darbe, kas įdomaus įvyko per dieną. Tokie dialogai verstų vaiką pasijusti lygiaverčiu, jam būtų lengviau atsiverti ir išsipasakoti. Jausmas, kai vaikui leidžiama dalyvauti diskusijoje ir išreikšti nuomonę, į kurią atsižvelgiama, brandina jo atsakomybę ir pasitikėjimo savimi jausmą. Labai svarbu palaikyti vaiką, jei jam iš karto nepasiseka pasiekti laukto rezultato. Tada jis gali pasijusti nevykėliu, ir tai paprastai nedidina jo motyvacijos, kad padarytų geriau. Svarbu vaikui žinoti, kad reikia pasiekti užsibrėžtą tikslą, ir nebūtinai jis turi būti tobulas, Svarbiausia – nenuleisti rankų ir užbaigti pradėtą darbą.

Dirbdami išvien, tėvai ir mokytojai gali sustiprinti vaiko motyvaciją mokytis. Sėkmingo mokymosi taisyklė tokia: tėvai turi kontroliuoti vaiką, tačiau būtina ir leisti pajausti pasekmes – kas būna, kai nepasiruoši pamokoms. Patyręs šiokį tokį stresą, bausmę, vaikas pasimokys ir kitą kartą vengs nemalonių išgyvenimų. Pasiekti, kad vaikai mokytųsi, ne visada lengva. Vaikai bando mūsų kantrybę, o mes jų. Bet turime padėti vaikams išmokti mokytis, patirti mokymosi džiaugsmą, o ne tik siekti gerų pažymių.

Mes pamirštame vaikams pasakyti, kad mokykloje jiems reikės dirbti. Pamirštame pasakyti, kad kuo sunkiau – tuo geriau. Pradedame pirmiau už vaikus verkti, kad jiems dideli krūviai, kad jie pervargę, kad nespėja. Tačiau pamirštame patikrinti, ar jų dienotvarkė subalansuota: deramas valandų skaičius gryname ore, aktyviai fizinei veiklai, poilsiui. Pamirštame pasakyti, kad, apskritai, ir pats gyvenimas nėra lengvas ir sunkumai mokykloje mokantis ne pribaigia, o užgrūdina. Kai vaikas grįžta iš mokyklos, neklauskime, ,,kaip tau sekėsi“? Vaikas sakys: “Gerai”. Juk pykstame, kai jis ima teisinti savo prastus pažymius argumentu: ,,Man šitas dalykas nesiseka“. Geriau paklauskime: ,,Ko šiandien išmokai, kokią šiandien padarei pažangą?“ Tada vaikas įpras stebėti savo pažangą, suvoks, kad ji – jo Atsakomybė ir jo Siekiamybė, o ne kažkokios išorinės jėgos – sėkmės – dovana. Šis įprotis tikrai jam pravers per egzaminus – jis nelauks sėkmės - „geros užduoties”, „geros nuotaikos“, „gero paruošimo”. Tai bus jo Diena, jo ilgo, kruopštaus mokymosi rezultatų įvertinimo diena. Svarbiausia vaikui suprasti, kad jis mokosi ne mokytojams, ne tėvams, ne dėl pažymių, o kad žinių reikia tik jam pačiam. Mokykla – ne pramogų parkas. Ji neturi ugdyti vartotojų, kurie priima tik tai, kas įdomu, smagu, paprasta. Mokykla - vieta, kurioje iš buitinio, kasdienio vaiko pasaulio lygmens prasideda startas į akademinį lygmenį.

Tikėkite savo vaikais, drąsinkite juos, ir mokymasis taps įdomia, mėgstama veikla!

Informaciją parengė istorijos mokytoja Audronė Navalinskienė